

УДК 37.09

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.533>

Слюсаренко Н. В.*,
orcid.org/0000-0002-9215-5936

МЕДІАОСВІТА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті доведено актуальність медіаосвіти для сучасної України. Наголошено, що в цьому напрямку після 2008 року, коли Європарламент ухвалив резолюцію щодо потреби введення обов'язкової медіаосвіти, у сфері освіти започатковано відповідну діяльність.

Акцентовано, що постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 2010 року схвалено «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні», а 2016 року – нову її редакцію. Окреслено її етапи реалізації Концепції. Обидві редакції Концепції мають однакову структуру (базові терміни, мета, завдання медіаосвіти тощо), але 2016 року текст уточнено, оновлено та доповнено з урахуванням тогочасних реалій. Метою Концепції, зокрема, визначено сприяння розбудові системи медіаосвіти задля такої підготовки дітей і молоді до взаємодії з медіа, яка буде досить безпечною та ефективною.

Відзначено, що станом на сьогодні зроблено чимало. Науковцями та педагогами-практиками написано дисертаційні дослідження, монографії, навчальні та навчально-методичні посібники, наукові статті з дотичної проблематики для різних вікових груп здобувачів освіти та широкого кола тих, хто цікавиться питаннями медіаосвіти. Наведено та схарактеризовано деякі приклади таких праць.

Показано особливу роль і неабиякий внесок Академії української преси у вирішення проблем медіаосвіти в Україні. Представлено деякі напрямки роботи цієї Академії та отримані результати.

Зроблено висновки, що медіаосвіта в нашій країні наразі швидко розвивається, має чітко визначені в «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» орієнтири та перспективи, поступово переходить на більш високий рівень та охоплює все більше вікових груп і різних верств населення.

Окреслено перспективи подальших наукових розвідок щодо визначення та обґрунтування найбільш ефективних форм і методів медіаосвіти, передусім дітей та молоді.

Ключові слова: медіа, медіаосвіта, Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, медіаобізнаність, медіаграмотність, медіакомпетентність, Україна.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві вже стало нормою повсюдне використання термінів «медіа», «традиційні медіа», «нові медіа», «мас-медіа», «медіакультура», «мультимедіа», «медіаосвіта», «медіаосвітні технології», «медіаобізнаність», «медіаграмотність», «медіакомпетентність», «медіаімунітет», «медіапедагогіка», «медіасоціалізація» тощо. Однак вищезгадані поняття введено в широкий науковий обіг порівняно нещодавно, по суті на початку ХХІ століття.

Як відомо, здебільшого це сталося після того, як 2008 року Європарламентом було ухвалено резолюцію, де наголошувалося на потребі введення обов'язкової медіаосвіти. У країнах Європейського Союзу вона мала охоплювати і школярів, і вчителів. Хоча на той час, як і нині, Україна не була членом Євросоюзу, резолюція в нашій країні не лише отримала схвальні відгуки, а й була прийнята як керівництво до дії. Як наслідок, уже 2010 року постановою Президії Національної академії педагогічних наук України схвалено «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні». Відтоді активізувалися наукові пошуки найбільш ефективних шляхів проведення цієї надзвичайно важливої роботи, які й досі тривають. Долучилися до неї й педагоги-практики.

Аналіз досліджень. Окремі аспекти порушеної у статті проблеми для багатьох вітчизняних учених стали предметом дослідження в їхніх дисертаціях, які присвячені

*© Слюсаренко Н. В.

дотичним темам, виконані в різні роки та з різних наукових спеціальностей. Це зокрема: Петрунько О. В. «Соціалізація дитини в агресивному медіасередовищі» (2010); Семчук С. І. «Особливості впливу засобів масової інформації на соціалізацію дітей дошкільного віку» (2010); Недбай В. В. «Інноваційні медіа-технології в системі політичних комунікацій» (2012); Сахневич І.А. «Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю» (2012); Бешок Т. В. «Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх учителів» (2014); Матвійчук М.М. «Формування медіаграмотності майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки» (2014); Сулім А.А. «Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика» (2015); Саварин П.В. «Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності» (2017); Коваленко В.В. «Використання web-орієнтованих і мультимедійних технологій у формуванні соціальної компетентності молодших школярів» (2018); Колеснікова І.В. «Розвиток медіакультури вчителів у закладах післядипломної педагогічної освіти» (2018); Кравчишина О.О. «Формування готовності майбутніх вихователів до використання засобів медіаосвіти у навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів» (2018); Осюхіна М.О. «Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду)» (2018); Александров П.М. «Медійні інтерпретації сучасних загроз» (2019); Семеняко Ю.Б. «Виховання у дітей старшого дошкільного віку основ культури використання медіапродукції у закладах дошкільної освіти» (2019); Головченко Г.О. «Тенденції розвитку медіаосвіти у США і Канаді» (2021); Приходькіна Н.О. «Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн» (2021); Хмарна Л.В. «Формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін у закладах післядипломної педагогічної освіти» (2021); Нікитенко В.М. «Інноваційна модель відображення соціально-економічної теми в ділових онлайн-медіа як елемент фахової компетентності ділового журналіста» (2023) та ін.

Звісно цей перелік досліджень не можна вважати повним. До них ще варто додати наукові роботи К. Біницької, О. Волощенко, Н. Гавриш, Т. Іванової, К. Крутий, В. Кузьменка, І. Кузьми, Л. Найдьонової, Г. Онкович, В. Очеретного, Т. Степанової, О. Янкович, а також наші наукові пошуки [4; 10; 11; 13]. Разом із тим, що вченими приділено неабияку увагу так званім «старим» і «новим» медіа, проблеми медіаосвіти в Україні на сьогодні залишаються недостатньо висвітленими.

Мета статті – проаналізувати реалії та перспективи розвитку медіаосвіти в сучасних закладах освіти України.

Виклад основного матеріалу. Початком широкого впровадження в Україні медіаосвіти можна вважати 2010 рік, коли, як зазначено вище, було схвалено відповідну Концепцію.

У вихідних положеннях «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» (2010) цілком слушно наголошено, що «стрімкий розвиток у сучасному світі інформаційно-комунікаційних технологій та системи мас-медіа нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмiлого і безпечного користування ними», адже «медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. До цього додаються всездозволеність інформаційного ринку, засилля низькопробної медіапродукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, що спричинює зниження в суспільстві імунітету до соціально шкідливих інформаційних впливів» [2]. Саме тому головною метою Концепції визначено «сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей» [2].

У Концепції вміщено базові терміни (медіаосвіта, медіапедагоги, медіакультура, медіаобізнаність, медіаграмотність, медіакомпетентність, медіаосвітній рух), мету медіаосвіти («формування медіакультури особистості в середовищі значущих для неї спільнот»), її завдання («сприяти формуванню медіаімунітету особистості», «рефлексії і критичного мислення», «здатності до медіаторчості», «спеціалізованих аспектів медіакультури»), основні принципи («особистісний підхід», «перманентне оновлення змісту», «орієнтація на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій», «пошанування національних традицій», «пріоритет морально-етичних цінностей», «громадянська спрямованість», «естетична наснаженість», «продуктивна мотивація»), пріоритетні напрямки розвитку такої освіти («створення системи шкільної медіаосвіти», «розроблення стандартів фахової підготовки медіапедагогів і медіапсихологів для системи освіти», «організація за участю громадських об'єднань і медіавиробників різних форм позашкільної освіти», «налагодження повноцінного суспільного діалогу з метою оптимізації медіаосвітньої діяльності самих медіа»), її форми («медіаосвіта дошкільна», «медіаосвіта шкільна», «медіаосвіта позашкільна», «медіаосвіта у вищій школі», «батьківська медіаосвіта», «медіаосвіта дорослих», «медіаосвіта засобами медіа»), а також три етапи реалізації Концепції впродовж десяти років: 1) експериментальний (2010–2013 рр.), 2) поступового укорінення медіаосвіти та стандартизації вимог (2014–2016 рр.), 3) дальшого розвитку медіаосвіти та завершення її масового впровадження (2017–2020 рр.). Тобто Концепція 2010 року була розрахована на становлення та розвиток медіаосвіти впродовж десятиліття, однак так не сталося. Життя внесло свої корективи.

Тому вже 2016 року Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила нову редакцію Концепції з урахуванням «стану медіакультури населення України» та відповідного міжнародного досвіду. Сформульовані в Концепції 2016 року положення «відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.), резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.), Феській декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності (від 17 червня 2011 р.) та Паризькій декларації ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху (від 28 травня 2014 р.)» [1; 9].

Структура нової редакції Концепції аналогічна попередній: базові терміни, мета й завдання медіаосвіти тощо. Однак текст уточнено, оновлено та доповнено. Наприклад, до основних термінів додано «медіаінформаційну грамотність», «медіаінформаційну безпеку особистості», «деструктивний медіаінформаційний вплив».

Уточнено завдання медіаосвіти. Зокрема, найпершим завданням цілком слушно визначено «сприяння формуванню медіаінформаційної грамотності як комплексу умінь, знань, розуміння і відносин, які дають споживачам можливість ефективно й безпечно користуватися медіа, усвідомлено обирати, розуміти характер контенту і послуг, ухвалювати рішення та користуватися повним спектром можливостей, які пропонують нові комунікаційні технології та медіаінформаційні системи, а також можливість захистити себе і свою сім'ю від шкідливого або вразливого інформаційного матеріалу» [1].

Деяко змінено основні принципи медіаосвіти. Принцип «особистісний підхід» отримав назву «особистісний соціально-психологічний підхід», додано принцип патріотизму, решта залишилися від попередньої редакції.

Суттєве доповнення зроблено до пріоритетних напрямків розвитку медіаосвіти – з'явився такий напрямок, як «координація шкільної медіаосвіти з медіаосвітою дітей раннього і дошкільного віку, позашкільною медіаосвітою, медіаосвітою в професійній і вищій школі, системі післядипломної освіти, освіти третього віку, неформальною медіаосвітою» [1]. Є й інші нові пріоритетні напрямки.

Звісно, у Концепції 2016 року також виділено етапи її реалізації, а саме: 1) експериментальний (2010–2016 рр.), 2) поступове укорінення медіаосвіти та стандартизації її змісту (2017–2020 рр.), 3) дальший розвиток медіаосвіти

та забезпечення її масового впровадження (2021–2025 рр.) [1]. Як бачимо, назви етапів уточнено, і терміни змінилися. Такі зміни можливі й надалі, адже Україна нині перебуває в умовах надактивної фази війни.

Водночас у нашому суспільстві наявні намагання якомога швидше створити належні умови для реалізації Концепції та повсюдного впровадження медіаосвіти в Україні. Це і «наукове забезпечення»; і «удосконалення нормативно-правової бази взаємодії мас-медіа і освітніх інституцій на всіх рівнях, включення формування системи медіа-освіти до переліку державних пріоритетів інноваційного розвитку суспільства та стратегії державної інформаційної політики»; і «забезпечення готовності фахівців системи освіти до розв'язання медіаосвітніх проблем і суперечностей»; і «якісне програмно-методичне та інформаційне забезпечення»; і «активізація міжгалузевої і міжнародної взаємодії» та ін. [1].

Станом на сьогодні зроблено немало. Науковцями та педагогами-практиками написано не лише дисертаційні дослідження (про них уже йшлося вище), а й низку статей, навчальних і навчально-методичних посібників, монографій з дотичної проблематики для різних вікових груп здобувачів освіти, починаючи з дошкільнят, та широкого кола тих, хто цікавиться питаннями медіаосвіти.

Проблемам медіаосвіти дітей дошкільного віку та, зокрема, її результату (медіаграмотності) присвячено монографію І. Кузьми «Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія» (2019, за наук. ред. проф. В. Чайки).

Авторка наукової праці цілком слушно виходить із того, що медіаграмотність особистості доцільно формувати з дошкільного віку, адже в більш пізній період «доводиться вже змінювати стиль поведінки в медіасередовищі, тобто перевиховувати дитину, трансформувати навички медіаграмотної поведінки. Зробити це значно складніше, ніж відразу правильно організувати медіаосвітню діяльність» [3, с. 4]. Тим більше, що дошкільнятами «медіаграмотність сприймається не як предмет, а як спосіб життя» [там само].

У монографії дошкільну медіаосвіту потрактовано «як освіту дітей у партнерстві з вихователями й батьками про медіа, через медіа та для медіа, результатом якої є здатність дошкільників свідомо, критично, відповідально сприймати інформацію з медіазасобів відповідно до їхніх вікових особливостей» [там само]. З урахуванням цього вибудовано зміст наукової праці, окремі структурні елементи якої стосуються не лише апробованої в ході дослідження та досить ефективної технології формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку, а й формування медіакомпетентності дорослих (учителів і вихователів) у системі післядипломної освіти.

Дидактичні основи формування медіаграмотності здобувачів початкової освіти відображені в навчально-методичному посібнику «Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі» (2021) [8], автори якого (Старагіна І., Волощенко О., Мокрогуз О., Ганик О.) поміж теоретичних аспектів проблеми надають конкретні приклади її вирішення, зокрема вказують шляхи реалізації в освітньому процесі початкової школи дидактичних принципів. Цінність цього видання полягає насамперед у тому, що воно допоможе і вчителям-практикам, і здобувачам вищої педагогічної освіти опанувати не лише понятійний апарат та інші теоретичні питання сучасної медіаосвіти, а й опрацювати практичні моменти її запровадження в початковій школі. Останнім присвячено кілька розділів посібника, а саме: «Медіаграмотність на заняттях із предметів мовно-літературної галузі» (розділ 2); «Медіаграмотність на заняттях з інтегрованого курсу «Я досліджую світ»» (розділ 3); «Медіаграмотність на заняттях із мистецтва» (розділ 4).

Щодо медіаосвіти в основній та старшій школі чимало рекомендацій для вчителів містить навчально-методичний посібник О. Янкович «Медіаосвіта в загальноосвітній школі» (2016) [12]. У виданні представлено базові поняття, історію розвитку мас-медіа, їх класифікацію, функції тощо, а також неабияку увагу приділено змісту, формам

і методам формування медіаграмотності школярів, окремим освітнім технологіям як засобам реалізації медіаосвіти.

Автором окрему увагу приділено батьківській медіаосвіті як невід’ємній складовій цілісної медіаосвітньої системи. Свою позицію з цього приводу О. Янкович пояснює так: «Школа може виконати завдання з формування медіаграмотності учнів лише в співпраці з їх батьками. Передусім вони є головними вихователями дитини. Крім того, учні вільний час проводять удома, часто невміло контактуючи з мас-медіа за мовчазною згодою батьків, які недооцінюють ступінь небезпеки» [12, с. 46]. Із цим не можна не погодитись.

Варто зазначити, що проблеми медіаосвіти на сьогодні в Україні є актуальними для всіх верств населення. Саме тому вже створено низку навчальної та навчально-методичної літератури не лише для дошкільної та шкільної освіти, а й для використання на наступних щаблях здобуття освіти і в післядипломній її ланці. Значний (чи не найбільший) внесок у вирішення проблеми зроблено Академією української преси на чолі з її президентом В. Івановим. Це і випуск та поширення різноманітної навчальної, навчально-методичної та популярної літератури з дотичної проблематики, і численні тренінги, консультації, проекти, круглі столи, літні та зимові школи, конференції, портал «Медіаосвіта і медіаграмотність» й інші ініціативи.

Так, підручник для педагогічних коледжів України «Медіаосвіта та медіаграмотність» (2014) [6] спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти до викладання дисциплін, пов’язаних із медіаосвітою, медіаграмотністю, медіакультурою. Підручник містить кілька взаємопов’язаних частин, які охоплюють основні аспекти медіаосвіти та медіаграмотності як її результату («Вступ до медіаосвіти та медіаграмотності», «Загальне поняття про медіа», «Види медіа», «Вплив медіа»), навчальну програму «Медіаграмота в педагогічних училищах і коледжах», глосарій та ін. Особливу увагу привертає частина IV «Вплив медіа», де досить детально схарактеризовано, який саме вплив на розвиток особистості здійснює медіа. Наприклад, йдеться про різні маніпуляції, які, на жаль, властиві для медіа.

Брошура «Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд» (2012) [5] призначена для здобувачів вищої освіти різних рівнів, викладачів, усіх, хто виявляє інтерес до означеної проблематики. У ній представлено різні тлумачення базових термінів та аналіз інформації щодо втілення в країнах світу (Австрії, Великій Британії, Німеччині, США, Фінляндії, Франції) моделей медіаосвіти та медіаграмотності.

Серед видань, які вийшли друком завдяки Академії української преси, – і збірка «Практична медіаосвіта: авторські уроки» (2013), і «Конспект уроків з основ медіаграмотності учнів загальноосвітніх шкіл» (2014), і навчальний посібник «Як не стати гейміфікатором: методики і технології проведення ігор із медіаграмотності» (2021), і навчально-методичні посібники «Медіаосвітній комікс на заняттях у загальноосвітній та вищій школі» та «Як створити медіаосвітній комікс» (2023), і багато іншого. Академія продовжує плідно працювати в напрямку медіаосвіти громадян України. Сподіваємося, що найближчим часом будемо мати можливість ознайомитися з новими працями вітчизняних науковців, а також із перекладами найкращих світових видань.

Висновки. Як бачимо, медіаосвіта в нашій країні швидко розвивається, дедалі набуває все більших обертів, має чітко визначені (зокрема в «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні») орієнтири та перспективи. Це закономірно, оскільки її актуальність для сучасного суспільства – надзвичайна й незаперечна. Медіа здійснюють значний вплив на освіту, а тому потрібно, щоб він був позитивним, впорядкованим і контрольованим. У разі негативного впливу здобувачі освіти мають його розрізнити та протидіяти відповідним чином.

На останньому наголосив і Президент України В. Зеленський ще 2021 року, виступаючи на Всеукраїнському форумі «Україна 30. Культура, медіа, туризм». Ним звернуто увагу «на потребу проведення уроків медіаграмотності в школах

для розвитку свідомого та критичного ставлення до інформації, яку отримуємо з різних джерел» [7]. Цю ініціативу Президента усіяко підтримує МОН України.

Нині немає сумніву, що медіаосвіта в Україні розвиватиметься, переходячи на більш високий рівень та охоплюючи всі вікові групи тих, хто навчається в сучасних закладах освіти, тих, хто працює в цій сфері, і тих, хто цікавиться окресленою проблематикою.

У подальших наукових розвідках на основі аналізу світового й вітчизняного досвіду доцільно визначити та обґрунтувати найбільш ефективні форми і методи медіаосвіти, передусім, дітей та молоді.

Список використаних джерел:

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11048/2010-09-29-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini/>
3. Кузьма І. І. Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія: монографія / за наук. ред. проф. Чайки В. М. Тернопіль: Осадця Ю. В., 2019. 188 с.
4. Кузьменко В. В., Слюсаренко Н. В. Використання телевізійного контенту в процесі формування особистості: історія та реалії сьогодення. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2020. Випуск 46. С. 10–18. URL: <https://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/104>*
5. Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд / Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. 58 с.
6. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
7. МОН підтримує ініціативу Президента України щодо проведення уроків медіаграмотності в школах. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-pidtrimuye-iniciativu-prezidenta-ukrayini-shodo-provedennya-urokiv-mediagramotnosti-v-shkolah>
8. Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі: навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Волошенюк О. В., Мокрогуз О. П., Ганик О. В. Київ: ПРОПАПР, 2021. 160 с., іл.
9. Розвиток медіаграмотності в Україні. URL: https://mediagramotnistvosviti.blogspot.com/2018/10/blog-post_2.html
10. Слюсаренко Н., Мороз Н. Телебачення як засіб формування моральної особистості. *Молодь і ринок*. 2005. № 3 (13). С. 74–78.
11. Слюсаренко Н. В. Воспитательный потенциал телевидения. *Scientific Collection «InterConf» (35): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Experimental and Theoretical Research in Modern Science» (November 16–18, 2020)*. Kishinev, Moldova: Giperion Editura, 2020. P. 211–215.
12. Янкович О. І. Медіаосвіта в загальноосвітній школі : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 160 с.
13. Sliusarenko N. The development of media pedagogy as a component of media education in the Republic of Poland (First Quarter of the XXI Century). *Гірська школа Українських Карпат*. 2023. № 29. С. 67–70. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/issue/view/357>

References:

1. Kontseptsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia) [The concept of the implementation of media education in Ukraine (new edition)]. Retrieved from <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/> [in Ukrainian].
2. The concept of the implementation of media education in Ukraine. Approved by the resolution of the Presidium of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine on May 20, 2010,

- No. 1-7/6-150. Retrieved from <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/11048/2010-09-29-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukraini/> [in Ukrainian].
3. Kuzma, I. I. (2019). *Formuvannia mediahramotnosti ditei starshoho doshkilnoho viku: teoriia i tekhnolohiia* [Formation of media literacy of older preschool children: theory and technology]. Ternopil [in Ukrainian].
 4. Kuzmenko, V., & Slyusarenko, N. (2020). Vykorystannia televiziinoho kontentu v protsesi formuvannia osobystosti: istoriia ta realii sohodennia [The use of television content in the process of personality formation: history and current realities]. *Pedahohichnyi almanakh*, 46, 10-18. Retrieved from <https://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/104> [in Ukrainian].
 5. Ivanov, V., Volosheniuk, O., Kulchynska, L., Ivanova, T., & Miroshnychenko, Yu. (2012). *Mediaosvita ta mediahramotnist: korotkyi ohliad* [Media education and media literacy: a brief overview]. Kyiv [in Ukrainian].
 6. Rizuna, V. V. (2014). *Mediaosvita ta mediahramotnist* [Media education and media literacy]. Kyiv [in Ukrainian].
 7. MON pidtrymuie initsiatyvu Prezydenta Ukrainy shchodo provedennia urokiv mediahramotnosti v shkolakh [The Ministry of Education and Science of Ukraine supports the initiative of the President of Ukraine to conduct media literacy classes in schools]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-pidtrimuye-iniciativu-prezidenta-ukrayini-shodo-provedennya-urokiv-mediagramotnosti-v-shkolah> [in Ukrainian].
 8. Starahina, I. P., Volosheniuk, O. V., Mokrohuz, O. P., & Hanyk, O. V. (2021). *Nova ukrainska shkola: orhanizatsiia mediaosvity v pochatkovii shkoli* [New Ukrainian school: organization of media education in primary school]. Kyiv [in Ukrainian].
 9. Rozvytok mediahramotnosti v Ukraini [Media literacy development in Ukraine]. Retrieved from https://mediagramotnistvosviti.blogspot.com/2018/10/blog-post_2.html [in Ukrainian].
 10. Slyusarenko, N., & Moroz, N. (2005). Telebachennia yak zasib formuvannia moralnoi osobystosti [Television as a means of forming a moral personality]. *Molod i rynek*, 3 (13), 74–78 [in Ukrainian].
 11. Slyusarenko, N. (2020). Vospitatelnyi potencial teledeniia [Educational potential of television], *Experimental and Theoretical Research in Modern Science: Scientific Collection "InterConf"* (35), the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference. Kishinev [in Russian].
 12. Yankovych, O. I. (2016). *Mediaosvita v zahalnoosvitnii shkoli* [Media education in a general secondary school]. Ternopil [in Ukrainian].
 13. Slyusarenko, N. (2023). The development of media pedagogy as a component of media education in the Republic of Poland (the first quarter of the XXI century). *Hirska shkola Ukrainskykh Karpat*, 29, 67–70. Retrieved from <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/issue/view/357> [in Ukrainian].

Slyusarenko N. V.,

orcid.org/0000-0002-9215-5936

MEDIA EDUCATION IN UKRAINE: REALITIES AND PERSPECTIVES

The relevance of media education for modern Ukraine has been demonstrated in the article. It is emphasized that in this direction, after 2008, when the European Parliament adopted a resolution on the need to introduce mandatory media education, relevant activities were initiated in the field of education.

It is highlighted that in 2010 the Presidium of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine approved "The Concept of the implementation of media education in Ukraine", and in 2016—its new edition.

It is emphasized that in 2010 the Presidium of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine approved "The Concept of the implementation of media education in Ukraine", and in 2016—its new edition. The stages of implementation of the Concept have been also outlined.

Both editions of the Concept have the same structure (basic terms, goals and tasks of media education, etc.), but in 2016 the text was clarified, updated and supplemented taking into account the realities of the time.

The purpose of the Concept, in particular, is to promote the development of the media education system for the preparation of children and youth for interaction with the media, which will be sufficiently safe and effective.

It is noted that a lot has been done so far. Dissertation studies, monographs, educational and teaching-methodical manuals, scientific articles on relevant issues have been written by scientists and practicing teachers for various age groups of education seekers and a wide range of those interested in media education issues. Some examples of such works have been given and characterized.

The special role and considerable contribution of the Academy of the Ukrainian Press in solving the problems of media education in Ukraine has been shown. Some directions of the work of this Academy and the obtained results have been presented.

It has been concluded that media education in the country is currently developing rapidly; it has clearly defined orientations and prospects in "The Concept for the implementation of media education in Ukraine"; it is gradually moving to a higher level and covers more and more age groups of different strata of the population.

The prospects of further scientific investigations regarding the definition and substantiation of the most effective forms and methods of media education, primarily for children and youth, have been outlined.

Key words: media, media education, the Concept of the implementation of media education in Ukraine, media awareness, media literacy, media competence, Ukraine.

Дата надходження статті: 27.12.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Білавич Г. В.

УДК 373.3/.5:81'246.2

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.534>

Лотфі Гаруді Г. С.,*

orcid.org/0000-0001-6713-9056

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МУЛЬТИЛІНГВАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ЗАСАДАХ АКСІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

У статті проаналізовано проблеми педагогіки білінгвальної освіти в контексті аксіологічного підходу. Виявлено низку суперечностей між наявним станом білінгвальної освіти та об'єктивно необхідним її рівнем; інтегративною сутністю освіти та фактичною роз'єднаністю її компонентів на практиці; різноплановістю системи білінгвальної освіти та уніфікацією її у практичній діяльності; потребою формування готовності педагогів до роботи в умовах білінгвальної освіти та недостатнім теоретичним і методичним забезпеченням цього процесу. Установлено, що багатомовна педагогіка є інноваційною галуззю педагогіки, тому в науковій літературі ще не сформовано єдиних методів, інструментів і вимог до розвитку її теоретичних основ. Доведено, що білінгвальне навчання як освітній феномен передбачає глибоке оволодіння рідною мовою, оскільки формування процесів мислення відбувається саме за її допомогою. Показано, що за таких умов суттєво зростає роль аксіологічного підходу до білінгвального навчання, щоб у системі полікультурної освіти не втратити ціннісних орієнтирів і культурологічних характеристик жодного народу. Виявлено основні недоліки та переваги багатомовної освіти, коли міжкультурне навчання безпосередньо пов'язане з навчанням іноземної мови і розраховане на інтеграцію особистості в систему світової культури. Багатомовність передбачає володіння кількома мовами, що вимагає використання різних видів білінгвального навчання, причому основним критерієм є ідея збереження чи втрати рідної мови. Виявлено, що прихильники космополітизму недооцінюють роль і значення національного виміру, оскільки кожна національна мова має свою систему мисленневих засобів і в національній мові сконцентровані інтелектуальні можливості всього людства. Водночас уніфікація середовища призводить до припинення розвитку й руху, а зникнення контрастів між країнами відображає погіршення соціально-екологічного мислення людини. Ціннісні орієнтації

*© Лотфі Гаруді Г. С.